

Cumhuriyet'in Sunumu: Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Cumhuriyet ve Bafra

Presentation of The Republic: The Republic and Bafra In The Early Republican Era of Türkiye

Mehmet Kendirci

Asist. Prof., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Public Administration, Tokat, Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye
Orcid: 0000-0001-5201-0110 mehmet.kendirci@gop.edu.tr

Article Information/Makale Bilgisi

Cite as/Atıf: Kendirci, M. (2024). Presentation of the republic: the republic and Bafra in the early republican era of Turkey. *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, 64, 1-13.

Kendirci, M. (2024). Cumhuriyet'in sunumu: erken cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde cumhuriyet ve Bafra. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 64, 1-13.

Article Types / Makale Türü: Research Article/Araştırma Makalesi

Received/Geliş Tarihi: 25 April/Nisan 2024

Accepted/Kabul Tarihi: 31 May/Mayıs 2024

Published/Yayın Tarihi: 30 June/Haziran 2024

Pub Date Season/Yayın Sezonu: June/Haziran

Issue/Sayı: 64

Pages/Sayfa: 1-13

Plagiarism/İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software./ Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Published by/Yayıncı: Van Yüzüncü Yıl University of Social Sciences Institute/Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ethical Statement/Etik Beyan: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited/ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Mehmet Kendirci).

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır./ Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Öz

Özü itibariyle bu çalışma Erken Cumhuriyet Dönemi'nde, Cumhuriyet'in kendisini bir taşra kasabası olan Bafra'da nasıl sunduğunu tartışmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Cumhuriyet'in temel ilkelerinin ve dayanaklarının neler olduğu işaretlenerek, bunların taşradaki izdüşümleri araştırılmaktadır. Cumhuriyet'in kendisini sunum araçları, bu araçlar dâhilinde Halkevleri, bu izdüşümün takip edileceği ana mekândır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde başat bir öneme sahip Halkevleri, Cumhuriyet'in kurucu kadroları ve siyasal elitleri açısından oldukça önemli kurumlardır. Halkevlerinin önemi özellikle taşrada Türkiye Cumhuriyeti'nin modern ve medeni yüzünü temsil etmesinden kaynaklanmaktadır. Cumhuriyet'in bir Karadeniz kasabası olan Bafra'da nasıl egemenlik kurduğunu anlamak için, Bafra'da faaliyet göstermiş Halkevi mutlak suretle bir analiz nesnesine dönüştürülmelidir. Bu doğrultuda Bafra Halkevi'nin faaliyetleri ve özellikle Bafra Halkevi dergisi Altın Yaprak bu çalışmanın merkezindedir. Çalışmada, Bafra Halkevi dergisi Altın Yaprak'ta Cumhuriyet'in modernleştirici ve medenileştirici adımları, Bafra'da kutlanan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ile Cumhuriyet'in temel güdülere ve dayanaklarına ilişkin yazılar örneklenmektedir. Kullanılan kaynaklar birincil kaynak olarak Bafra Halkevi dergisi Altın Yaprak'tır, ikincil kaynak olarak ise Bafra Halkevi'ne ilişkin yapılmış çalışmalardır.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Bafra, Altın Yaprak, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Abstract

The aim of this study is to discuss how the Republic presented itself in Bafra, a provincial town in the Early Republican Era. In this context, the basic principles and foundations of the Republic are marked and their projections in Bafra are investigated. The Republic's means of presenting itself, and within these means, People's Houses are the main place where this projection will be followed. People's Houses, which had a dominant importance in the Early Republican Period, are vital institutions for the founding cadres and political elites of the Republic. People's Houses are crucial since they represent the modern and civilized face of the Republic of Turkey, especially in the countryside. To understand how the Republic established its dominance in the Black Sea town of Bafra, the active People's House in Bafra must be transformed into an object of analysis. In this direction, the activities of Bafra People's House and especially the Bafra People's House's magazine Altın Yaprak are at the centre of this study. In the study, articles about the modernizing and civilizing steps of the Republic, the 29 October Republic Day celebrations in Bafra, and the fundamental motives and pillars of the Republic are exemplified in the Bafra People's House's magazine Altın Yaprak. The sources used are the Bafra People's House magazine Altın Yaprak as the primary source, and the studies conducted on the Bafra People's House as the secondary source.

Keywords: People's House, Bafra, Altın Yaprak, 29 October the Republic Day of Türkiye

Giriş

Bayramlar devletlerin egemenliklerini, egemenlik kurdukları veya kurmaya çalıştıkları insan topluluklarına sunmaları için kullandıkları en yetkin siyasal araçlardandır. Devletlerin mahiyetine bağlı olarak değişik karakterler gösterebilen bayramlar, dini ve ladini saiklerle inşa edilip, kamusal alanlarda pratiğe dökülmektedir. Özellikle ladini bayramlar, siyasal meşruiyeti sadece ve sadece kendi varlıklarından aldıklarını iddia eden devletler için hayati öneme sahiptir. Devletler bir yandan ladini bayramlarla kendi egemenliklerini inşa edip sürekli kılarken diğer yandan da ladini bayramlarda sunduklarıyla kendi sınırlarını çizmektedirler. Çizilen sınırlar, devletlerin kimlere sesleneceğini veya seslenmeyeceğini, seslendiklerine hangi şart ve koşullar altında seslendiğini ve fakat seslenmediklerine de aslında hangi şartlara ve koşullara uyarlırsa seslenebileceğini işaretlemektedir. Bu yönleriyle ladini bayramlar, devletlerin en saf biçimde sunulduğu siyasallaştırılmış kamusal pratiklerdir.

29 Ekim 1923 tarihinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kendini yeni bir devlet ve yeni bir yönetim biçimi olarak örgütlemiştir. Devletin egemenlik kurduğu coğrafyada yaşayan insanlara kendini kabul ettirip egemenliğini onlara benimsetmesi, devletin hayatta kalabilmesi ve Cumhuriyet değerlerinin sürekli kılınabilmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu amaç doğrultusunda devletin, hem merkezde hem de taşrada, 'rızaı' örgütleyebilme gayesiyle inşa ettiği kurumların başında Halkevleri gelmektedir. Cumhuriyet'in medenileştirici ve modernleştirici güdülerini aktaran eş zamanlı olarak da halkın Cumhuriyet'e rızasının örgütlenmeye çalışıldığı Halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde Türkiye'nin on dört ilinde faaliyetlerine başlamıştır. Sonraki yıllarda ise Türkiye'nin hemen hemen her bölgesine yayılarak Cumhuriyet'in sembol mekânlarından birisine dönüşmüştür.

24 Şubat 1933 tarihinde açılan Bafra Halkevi¹, yaklaşık bir buçuk yıl sonra bir dergi yayınlamaya başlamıştır. 29 Ekim 1932 tarihindeki ilk sayısı ile yayın hayatına başlayan Altın Yaprak, yirmi dokuz sayı yayımlandıktan sonra 30 Eylül 1937 tarihinde yayınlanan son sayısı ile yayın hayatından çekilmiştir. 24 Şubat 1933 tarihinde açılan Bafra Halkevi ise, Türkiye'deki Halkevlerinin mallarını hazineye devreden, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 8 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilen ve 11 Ağustos 1951 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe giren, 5830 sayılı kanun sonucu lağvedilmiştir.

Bu makale en temelinde, Bafra Halkevi dergisi Altın Yaprak merkezde olmak üzere, Cumhuriyet'in taşrada kendisini sunmasına odaklanmayı amaçlamaktadır. 'Kıyıda köşede' kaldığı kabul edilen bir taşra kasabası olan Bafra'da açılan Halkevinin faaliyetlerinin takibinin yapılabileceği Bafra Halkevi dergisi Altın Yaprak'ta sunulanlar, yeni bir devletin ve yeni bir yönetim biçimi olan Cumhuriyet'in medenileştirici ve modernleştirici temel güdülerinin taşradaki yansımalarının rahatlıkla takip edilebileceği bir uzamdır. Yeni devletin, yeni bir yönetim biçimi olarak sunduğu ve geçmişle kesin bir kopuşu işaretleyen Cumhuriyet'in, ladini bayramlarından olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın ve bayram kutlamalarına eklenmiş diğer törenlerinin incelenmesiyle, bir taşra kasabasında yeni devletin ve Cumhuriyet'in kendini nasıl sunmaya çalıştığının, bu süreçte ne tür açmazlarla karşılaştığının, bu açmazları nasıl karşıladığının tartışılması hedeflenmektedir. Cumhuriyet'in taşradaki egemenlik sorunlarının ilgili dönem içindeki biricik yönleri ile bu sorunların yüz yıllık Cumhuriyet deneyimine ne ölçüde ışık tutabileceği çalışmanın ayırıcı yönüdür; özellikle 'kıyıda köşede' kaldığı kabul edilen bir taşra kasabasındaki, yine Türkiye'deki sosyal bilim çalışmalarında 'kıyıda köşede' kaldığı kabul edilen bayram-tören çalışmalarıyla eklenmek ise zamandan azade olan asıl ayırıcı yönüdür.

1. Bafra Halkevi ve Altın Yaprak Üzerine

Tekrara düşme pahasına da olsa yeniden belirtilmelidir ki bu çalışma, özelinde Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Halkevlerinin kuruluş sürecine ilişkin detaylı bir aktarım yapmayı amaçlamamaktadır ancak Halkevlerinin kuruluşuna ilişkin Cumhuriyet'in temel refleksleri göz ardı da edilmemeli, Cumhuriyet'in temel refleksleri işaretlenmelidir. 1923 yılında ilan edilen Cumhuriyet ile kimliğine kavuşan Türkiye, özellikle yurt içinde çok temel bir sorunla karşı karşıyadır; kendisini, aslında Cumhuriyet'in varlığını, yurttaşlara sunmak ve imkân koşullar dâhilinde temel bileşenleri olan medenilik ve modernlik söylemlerini, simgelerini ve sembollerini yurttaşlarına benimsetmek. Tam da bu nedenlerle Halkevleri Erken Cumhuriyet Dönemi'nin en önemli -devlet- kurumlarından biri olarak aktarılan bileşenlerin yurttaşlara sunulmasında temel mekân niteliğindedir.

¹ Makalenin yazım sürecinde karşılaşılan ve çalışmayı daha da anlamlı kıldığı düşünülen bir projeyi aktarmak gerekmektedir. Ali Ceylan danışmanlığında, Hayal Öztürk ve Zeynep Sude Yahyaoglu yürütücülüklerinde hazırlanmış 'Türk Modernleşmesi ve Halkevleri; Samsun Örneği' başlıklı ve 1689B012426139 kodlu Tübitak projesi, Halkevlerinin ve Bafra Halkevi'nin günümüzde hak ettiği değeri alması ve yeni nesillerin ilgili kurumlara ilgi göstermesi açılarından oldukça kıymetlidir. Bu bağlamda Ali Ceylan'a, Hayal Öztürk'e ve Zeynep Sude Yahyaoglu'na çalışmaları için teşekkür etmek ve başarılarının devamını en içten duygularla dilemek bir hak edişin dile getirilmesi olarak değerlendirilmelidir.

Birinci sayıdan on ikinci sayıya kadar on beş günde bir yayınlanan Altın Yaprak², on üçüncü sayıdan itibaren “bundan sonra Altın Yaprak’ın tab’ını güzelleştirerek ve münderecatını daha arttırmak suretiyle diğer Halkevi dergileri gibi aylık çıkartılmasına” (Anonim, 1936, s. 2; Ak, 2022, s. 238) kararı ile aylık yayınlanmaya başlanmıştır. Altın Yaprak’ın başlangıçta on beş günde bir çıkartılması, döneme hâkim maddi imkânsızlıklar ve teknik yetersizlikler gözetildiğinde oldukça iddialı bir girişimdir. Ancak bu durumun sürdürülemediği anlaşılmaktadır. Yirmi yedi ve yirmi sekizinci sayılarını dergiyle “alakadar arkadaşların yaz münasebetiyle” (Altın Yaprak, 1937ğ, s. 24; Ak, 2022, s. 557) şehirden ayrılmaları neden gösterilerek birlikte ve fakat gecikmeli yayınlayan Altın Yaprak, son sayısını ise yirmi dokuzuncu sayı olarak Eylül 1937 tarihinde yayınlayarak, yayın hayatını sonlandırmıştır.

Kendini, “her şeyden önce devrimin, cumhuriyetin bekçisi” (Altın Yaprak, 1935a, s. 3; Ak, 2022, s. 68) olarak tanımlayan Altın Yaprak’ın yayınlanma amacı şu ifadelerle dile getirilmektedir: “Altın Yaprak bu varlığın aynasıdır. Bize bizi, bize sizin yüksek varlığınızı anlatacak. ... Ak soylu Türk köylüsünün temiz duygularını sezmeğe çalışacak. Çevresinin titiz bir habercisi olmak, her iyiliğe yoldaşlık etmek, her kaynaşan varlıktan devrim için, cumhuriyet için pay almak” (Altın Yaprak, 1935a, s. 3; Ak, 2022, s. 68) Altın Yaprak’ın başlıca amacı olarak görülmektedir.

Altın Yaprak, kendini salt bir dergi olmaktan öte, Bafra Halkevi’nin ve Cumhuriyet’in aydınlığının yansıtıcısı olarak konumlandırmaktadır. Altın Yaprak bu yönüyle daha ilk yayın tarihinden ve yayınlanan ilk sayısından itibaren kendisini Cumhuriyet’le eşitlemektedir ama bu eşitlik Bafra özelinde Cumhuriyet’in de Altın Yaprak’la eşitlenmesi anlamına gelmektedir. Cumhuriyet’i, Cumhuriyet’in kurucu kadrolarının ve yönetsel elitlerinin sunmak istediği kalıplar dâhilinde yansıtan Altın Yaprak, Cumhuriyet’i Cumhuriyet yapan değerlerle bezeli anlatımlarla kendi varlığını tanımlamaktadır. Cumhuriyet eğer ki demiryolları ise o zaman, “Türk çocuklarına gurbeti unutturan çelik raylar Altın Yaprak’ın ta kendisidir ... Altın Yaprak’la kara elmas el ele vermiştir” (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408). Farklı bağlamlarda metnin ilerleyen kısımlarında detaylandırılarak örneklendirilecek bu tür metaforik anlatımların ulaştığı nihai nokta ise Cumhuriyet’in nihai amacıdır: Kültür ve medeniyet! Öyle ki ödevlerin en büyüğü ve en kutsalı olarak kabul edilen ‘kültür ve medeniyet savaşında’ Bafra Halkevi ve Altın Yaprak, bedeli ne olursa olsun en ön cephede savaşacak bir ‘kültür ve medeniyet neferi’ olmayı kendine görev edinmektedir: “En kutsal ödevimizi yapmak için içten gelen bir coşma ile kültür alanında yürümeye hep beraber and içtik. Devrim yolunda canımız bahasına da olsa daima ve daima yurd için düşünüyoruz. ... Amacımız yükselme, yükseltme. Amacımız evimiz” (Kazanoğlu, 1936, s. 9; Ak, 2022, s. 156).

Beklentisi “idemiz kadar yüksek ve derin bir kültür” (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408) olan Cumhuriyet bu uğurdaki kültür ve medeniyet savaşında, kaynaşmış ve bütünleşmiş bir kütle olarak vatani inşa etme amacındadır; bu nedenle de bireysel, grupsal, sınıfsal, statüsel, farklılıklar yok sayılmaktadır. Yok sayılmadığı durumlarda dahi ancak ve ancak Cumhuriyet’in kendisine ve varlığına hizmet ettikleri ölçüde makul ve kabul edilebilir bir konumda görülmektedir. Bu beklentinin pratiğe dökümü ise oldukça gerilimlidir. Gerilimin başında ise toplumsal uzamda, Cumhuriyetin kendinden türeyen soyut varlığının somutluğa nasıl dönüş(türül)eceği temel tartışma konularındandır.

“Bu merhalede yalnız vatan var, vatandaş var, çalışmak var... Vatan hepimizin, vatandaş hepimizin, çalışmak topumuzun öz ve açık hakkı” (Altın Yaprak, 1937d, s. 1; Ak, 2022, s. 500) olarak ifade edilen ve “içinde buldukları sayısız nimet ve mazhariyetlerin şükran borcu ancak kültür aşkıyla ödenebilir” (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408) ifadesiyle pekiştirilen bu süreç aslında bir sürekliliğe, süreklilik dolayısıyla ise bir zaman-mekân kısıtlarından öte özde olan süreksizliğe aynı anda temas etmektedir. Nitekim medeniyet ve kültür ülküsünün bir sona sahip olmadığı, kendini sürekli tekrar eden bir boyutu tam da bu noktada cisimleşmektedir; “ülkümüze son olmadığına göre, sabanı yakalayıp yeşil yamaçlara daha çok sarılmak boynumuza borçtur” (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408).

Bu girift tutum bir tür içselleştirilmiş yetersizliği beslemektedir. Yetersizlik, yetkinsizlikten ve geçmişte yapılanların yeterli olmaması merkezli olmaktan öte, gelecekte yapılacaklara geçmişin başarılarının bir rehabet kaynağı olarak görülmemesi temellidir. 1937 yılı arifesinde yayınlanan Altın Yaprak bu soruyu açıkça sormaktadır. “İçimizi kemiren üzüntü şudur: Cumhuriyetin bir asırdan uzun süren kocaman bir yılını umduğumuz kadar verimli geçirebildik mi? Ulusal ve sosyal ödevlerimizden tasarlayıp başaramadıklarımız nelerdir? Yapamadıklarımızın illeti nedir? Hatalı hareketlerimiz neden doğmuştur? Niçin daha çok faydalı olmadık?” (Altın Yaprak, 1936h, s. 1; Ak, 2022, s. 406).

² Bu noktada Altın Yaprak’ın eksiksiz bir şekilde günümüze ulaşımı için çok büyük emek harcayan Ali Ak’ı özellikle anmak gerekmektedir. Bafra’lı bir öğretmen olarak Bafra Halkevi yayın organı Altın Yaprak’ı yoğun emekler sonucu derlemiş ve tam basım halinde yayınlamıştır (Bkz. Ak, 2022, s. 18-19). Bu çalışma boyunca öncelikle olarak Altın Yaprak’ın ilgili sayılarına ardından da Ali Ak’ın derleme eserine aynı anda atıf yapılmaktadır. Bu sayede orijinal metin ile Ali Ak’ın derleme eseri arasındaki sayfa farklılıkları bertaraf edilip, olası karışıklıklar giderilmektedir.

Bu noktada inşa edilen ödev-hak ilişkisi Altın Yaprak'ın ilk sayısında "Amacımız" başlıklı ilk yazıda işaretlenmektedir: "Büyük davanın gönül yolcuları arasında Bafra gençliği de sesini duyurmalıdır. Bu onun pek normal bir ülkü ödevidir. Yaratıcı devrim, Atatürk çocuklarından sayısız ödevler istiyor. Bafra gençliği Altın Yaprak'la bu kutsal ödevlerin açık hesabını verecek" (Altın Yaprak, 1935a, s. 3; Ak, 2022, s. 68). İlk sayıda işaret edilen ödev vurgusunun Altın Yaprak'ın tüm sayılarında farklı farklı bağlamlarda takip edilebileceğini iddia etmek hatalı olmayacaktır. Öyle ki "cumurluk yurttaşlığına layık olabilmek için her Türk'ün okumayı, kanunî hakkını ve yeni ödevini bilmesi gerekli" (Edis, 936b, s. 3; Ak, 2022, s. 165) görüldüğünden bu ödevler ise bütün yurttaşların tüm hareketlerini kapsar niteliktedir. Zira bu ödevler kutsal kabul edilmektedir (Altın Yaprak, 1937ç, s. 2; Ak, 2022, s. 442). Ödevler kutsal kabul edildiği için "her Türk ferdinin son nefesi, Türk ulusunun nefesinin sönmeyeceğini, onun ebedi olduğunu göstermelidir" (Altın Yaprak, 936a, s. 4; Ak, 2022, s. 134).

Bu doğrultuda yurttaşlar "cumurluğumuzun iyiliklerine teşekkür borcunu ulusal ödevini yaparak öde[me]" (Çubukcuoğlu, 935b, s. 8; Ak, 2022, s. 123) ve "bu yüce ve mesuliyetli ödev karşısında tam ve verimli başarılar" (Altın Yaprak, 1936ğ, s.1; Ak, 2022, s. 237) imza atmak için hem bedenleri diri hem zihnen diri olmalıdır. Soyut söylemlere dayalı ödevler, somut örneklerle cisimleşmektedir. Yurttaşlar, "yokluk sıkıntısı içinde bulunan köylü kardaşına yardım" (Altın Yaprak, s. 1936a, s. 12; Ak, 2022, s. 220) etmekten "erginlik savaşında kullanılan, inkılâbı ilgilendiren araç ve yaraçların, fotoğrafların de önemi açıktır. Böyle tarihsel izlerden ele geçenleri devlet kurumlarına, halkevlerine vermek, ötede beride kalmış olanları duyurmak" (Edis, 1936b, s. 3; Ak, 2022, s. 211) ile yükümlü kılınır. "Atatürk'ün yarattığı inkılâbın büyüklüğünü, kurduğu cumhuriyetin başarılarını, köylümüşe verilen hak ve özgenlikleri en yakın köyden en uzak köye, en küçük yaştan en büyük yaşa kadar duyurmaya" (Edis, 1936a, s. 3; Ak, 2022, s. 195) çabalamaktan Halkevlerinde bulunmaya kadar uzanmaktadır.

İronik bir biçimde, en kutsal ödev olan medeniyet ve kültür savaşında mücadele verme ödevi, Halkevlerinde bulunarak Halkevlerinden yansıyan devrim ışığında aydınlanmanın elzemliğiyle kesleştirilmektedir. Halkevi'nin çıkarttığı "dergileri okumak ve herkes tarafından okunmasını kolaylaştırmak hepimize bir ödev olduğu gibi uyanıklarımızın duygu ve düşüncelerinden, bilgilerimizden halkımızı bu araçla faydalandırması da yurtseverlik yükümü" (Edis, 936c, s. 3; Ak, 2022, s. 179) olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada hayati önemde olan Halkevi'nde olmanın bilincinde olmaktır; Halkevi'nde olmanın bilincinde olmayanların ise, Halkevi tarafından bilinçlendirilmesidir. Bilinç, dışsal kaynaklı değildir. Halkın özünden gelen, halkın özü olanlarca inşa edilen Halkevine içkin bir özbilinçtir bu: "En büyük yurt işi, inkılâp işi ve nihayet ulus davası yolcuları olduklarını unutmamaları ve bu eve o inanla sarılmaları en mukaddes ödevdir" (Çubukcuoğlu, 1936b, s. 2; Ak, 2022, s. 224).

Cumhuriyet'in taşradaki sunumunda 'biricik' mekân konumundaki Halkevlerinin kuruluşunun hem ulusal düzeyde hem de ilgili Halkevlerinin bulunduğu bölgelerde her yıl düzenli kutlanan bir bayrama sahip olması, hem ödev-hak ikiliğinin sürekli devindirilmesine hem de özbilincin daima inşa edilmesine hizmet etmektedir. Bu bağlamda da bir ödev olarak bayram ifa etmek, bir hak edişle sahip olmakla doğrudan bağlantılıdır. Bu nokta ödevin hakka, hakkın ödevde dönüştüğü ve gerçekte ödev-hak ikiliğinin birbirinin içinde erimeye başladığı noktadır.

Altın Yaprak dâhilinde ifade edildiği biçimiyle, "21 Şubat 937 Türkiye'de Halkevleri'nin bayram günü olmuştur" (Altın Yaprak, 1937b, s. 22; Ak, 2022, s. 462). Buradaki genel bilgide ilginç olan ise ilgili tarihin, Bafra Halkevi tarafından Bafra Halkevi'nin kuruluş tarihi olarak belirlenmesinde yatmaktadır. Gerçekte Türkiye'deki Halkevlerinin açılmasından yaklaşık bir yıl sonra açılan Bafra Halkevi'nin, Halkevlerinin ilk açıldığı tarihe eklenme çabası dikkat çekmektedir. Altın Yaprak'ta yayınlanan Halkevlerini 'öven' şiirler, Bafra Halkevi ile kesleştirilmeye çalışılmaktadır ve bu şiirler Cumhuriyet'in kazanımlarını aktaran ifadelerle doludur; bunlar içinde ve özellikle Bafra Halkevi ve Altın Yaprak'ı merkeze alan şiirler, "kalplerine yer etmiş kültür adlı sevgili, tükenmez bir istekle sarmış çepçevre ili" (Arı, 935, s. 6; Ak, 2022, s. 71) ifadeleriyle desteklenmektedir.³ Yirminci sayısını yayınlayan Altın Yaprak, hem yayınlatabildiği yirmi sayıya atıfta bulunarak hem de Bafra Halkevi'nin dönem içindeki faaliyetlerini gözeterik şu özgüvenli sözleri rahatlıkla dile getirmektedir: "Demek oluyor ki Bafra, Cumhuriyet ülküsü içinde kendi payına düşen ödevi fazlasıyla başarmaktadır" (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408).

2. Cumhuriyet'in Gündelik Hayatta Sunumu

Bafra Halkevi'nde Cumhuriyet, hem varlığı hem de o varlığın devrim olarak tanımladığı getirileriyle birbirinden ayrıştırılamaz bir bütün olarak görülmektedir. Cumhuriyet'in kendisini bir bütün olarak görüp sunması Cumhuriyet'in varlığı açısından çok temel bir gerilimden kaçış yoludur ve fakat eş zamanlı olarak da kendi meşruiyetini, seslendiği yurttaşlara duyurup onların rızasını alabilmeye de koşulmaktadır. Bu açıdan Cumhuriyet'in gündelik hayatı takip edebilmesi ama aynı

³ A. E. İmzalı 'Altın Yaprak' başlıklı şiir şu şekildedir: "Gözlerimiz yanıyor, kalbimiz taşmaktadır/İmanımız taşıyor, ülkü, gönül birliği/Bu yolun yolcuları gökleri aşmaktadır/Cumhuriyet kurdu, hep bozulmaz dirliği // Birleşen duyuların bütünü olacağız/Başımız aydınlandı tan yerinden daha ak/Her yönden çalışacak ve hem yuğrulacağız/İnkılâbın aynası olacak Altın Yaprak" (A. E., 935, s. 3; Ak, 2022, s.102).

zamanda da gündelik hayatta takip edilebilmesi, Cumhuriyet'in kurucu kadrolarının en temel arzularındandır. "Şiarı bilgiyi başta tutmak" (Sözen, 935, s. 13; Ak, 2022, s. 78) olarak değerlendirilen ve "ulusumuzu susamış olduğu özgenliğe, bilgi yollarına" (Edis, 936, s. 3; Ak, 2022, s. 165) ulaştırmayı amaçlayan Cumhuriyet, bunu ancak akılcılıkla gerçekleştirebileceğine inanmaktadır. Cumhuriyet'in kurucu kadroları ve siyasal elitleri açısından Cumhuriyet'in karakteristiği olan ve Millî Mücadele'yi kazanan "yaratıcı ve başarıcı kudretli azmi" (Anonim, 1937, s. 16; Ak, 2022, s. 438) uygarlık savaşında da en temel dayanaktır.

Bir noktayı netleştirmek gerekemekte; Cumhuriyet'in gündeliğe ilişkin söylemleri ender ve yerine göre örtük olsa da, niteliksel olarak oldukça 'devrimcidir'. Bafra özelinde Cumhuriyet'in gündelikte kurduğu ilişkinin taşradaki görünümünün tepe noktası 1935 yılında Bafra'daki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına dair Altın Yaprak'da kadınların peçe ve çarşaf giymesi üzerine yayınlanmış bir haberde takip edilebilir. Habere göre, "ötedenberi tarlada, tezkâhda ve her işte erkeklerle beraber çalışan, Yurd koruması erğlinliği için yine erkeklerle el ele baş başa düşmanla çarpışan Türk kadınlığının başına dinsel sanika, Saltanat ve saray töreneği ile bir kara perde belası konmuştu" (Altın Yaprak, 935b, s.12; Ak, 2022, s. 438). Cumhuriyet'in desteği ile artık, "Türk ulusu aslında olmayan bu kötü töreneği kovacağı atacağı muhakkaktı. Şarımız kadınları 1 Haziranda peçeyi attı, Cumhurluk bayramı onuruna çarşafı çıkararak acun soysallığında yüksek yerini tekrar almış ve Atatürk evlâdlığına lâyük olduğunu bütün önem ve özeniyle göstermiştir" (Altın Yaprak, 935b, s.12; Ak, 2022, s. 438).

İlgili haberdeki izleği takip eden bir yazıda ise, Cumhuriyet'in peçeyi ve çarşafı, peçe ve çarşaf dolayımıyla da eskiyi ve eski dolamıyla da yeni olanları nasıl gördüğü kesin ifadelerle netleştirilmektedir. Cumhuriyet'in peçeye ve çarşafa karşı olmasının arkasında art niyetin olmadığını, böyle bir art niyetin dahi düşünülmesinin art niyetli olduğunu vurgulayarak söze başlayan yazı, yurttaşların da bu konuda 'iman sahibi' olmalarını "her an için eli kalem tutan, dili dönen her Türk'ün cumhurluk devriminde özü kadar sözünün de açık olduğuna, açık özlü ve sözlü Türk birliğinin kuvvetine inan etmeliler" (Çubukcuoğlu, 935a, s. 6; Ak, 2022, s. 105) ifadesiyle hatırlatmaktadır. Osmanlı mazisi ile Cumhuriyet karşılaştırmasının tam da bu noktada seferber edildiği yazı, Cumhuriyet'in geleceğe bu türden devrimler sayesinde ulaşabileceğini, "özü gibi sözü de açık olan Türk bütünlüğü tam ve ışıklı yolun yolcuları ile, medeni Türk kadınları ile el ele vererek alını ak ve kalbi pak olarak amacına yöneldi. Biz de ... yüce ülkümüze doğru elimizdeki sönmez ışıklarla durmadan ilerleyeceğiz" (Çubukcuoğlu, 935a, s. 6; Ak, 2022, s. 105) ifadeleriyle hatırlatmaktadır.

Altın Yaprak'ta bu türden hatırlatmalarla fasılalarla karşılaşılmaktadır. 5 Aralık (Birinci Kanun) 1934 tarihinde kadınların ilk kez seçme ve seçilme hakkına sahip olmasının yıldönümünde yayımlanan anonim bir yazıda, "Türk kadınına sosyal hayatta en yüksek urunu bağışlayan" (Anonim, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 120) Cumhuriyet, karanlıkları aydınlığa çıkaran ülküsüyle kadınları da aydınlığa ve modern yaşama taşımaya başarmıştır. Cumhuriyet'in Osmanlı'dan farkını net bir şekilde ortaya koyan bu tavır, ilgili yazıda yine Osmanlı mazisi ile Cumhuriyet karşılaştırmasında cisimleşmektedir: "Türk kadını son yedi asır içinde Osmanlı imparatorluğunun geri düşüncesiyle ... yüksek onurunu kaybetmiştir. Saray görüşü, ... vezirlerin yaltaklığı, kaytak softanın paradan başka kuvvet tanımayan yalan fetvaları yüzünden Türk kadını köşelere atılmaya başlanmış ve bu görüş şehirlerde, kasabalara ilerlemiş, kök salmıştır" (Anonim, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 120). Bunun sonucunda ise, "bu yanlış görüş bilgisiz kafalarda bir taassup şeklini almış ve artık Türk kadını parmağının ucunu göstermeyen, evde kocaya kölelik etmekle mükellef her haktan uzak bir yaratık olmuştur" (Anonim, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 120). Oysaki artık "evde, fabrikada, devlet işlerinde, her şubede her vakit erkeklerle beraber" (Altın Yaprak, 1937, s. 2; Ak, 2022, s. 468) olan Türk kadını, Cumhuriyet'in bir sonucudur. Buradaki önemli nokta, "Cumhuriyet Türkiye'sinde kadına verilmedik bir hak bırakma[yan]" (Altın Yaprak, 936b, s. 1-2; Ak, 2022, s. 163-164) Cumhuriyet'in, kendini bir yönetim biçimi olarak sunmaktan öte bir varoluş alanı olarak sunmasında yatmaktadır. Cumhuriyet'in biricikliği tam da bu noktada görünür olmaktadır; Cumhuriyet zaten hür olan Türk kadınının (Anar, 1937, s. 1; Ak, 2022, s. 559) üzerindeki örtüleri çıkarmaktan öte onu gemleyen zincirlerden kurtarmıştır. Nihayetinde Cumhuriyet'in tavrı nettir; "kadınsız bir cemiyet tasavvur edilemeyeceği gibi kadınsız bir medeniyette tasavvur edilemez. Medeniyet kadının eseridir" (Anar, 1937, s. 4; Ak, 2022, s. 562).

3. İmar ve Bayındırlık Hizmetleri ile Sunulan Cumhuriyet

İlginç bir şekilde Altın Yaprak bağlamında Bafra'da imar ve bayındırlık işlerinin Cumhuriyet tarafından Cumhuriyet'in yurttaşlara sunumunda temel bir araç olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Başlangıç itibariyle temel bir sorun ortadadır: Bafra ve çevresinin Millî Mücadele yıllarının askeri mücadele safhasında görece zarar görmemiş olduğu düşünüldüğünde, Cumhuriyet'in bu bölgelerde imar ve bayındırlık işlerini Millî Mücadele yıllarının askeri mücadele safhasında zarar görmüş bölgelerde sunduğundan çok daha farklı biçimlerde sunması gerekmektedir. Soruna Cumhuriyet'in bulunduğu çözüm, Bafra ve çevresindeki imar ve bayındırlık işlerini 'çetin doğa' ile mücadele olarak sunmaktan geçmektedir. Bu noktada izlenen yol iki yönlüdür. İlki Karadeniz bölgesinin sahip olduğu doğal özellikler gözetildiğinde mücadele gerçekten 'çetin doğa' ile mücadeledir. İkincisi ise 'çetin doğa ile mücadeleyi' metaforik bir kullanıma dönüştürmektir. Bu yöntem sayesinde Bafra

Halkevi'nin maddi imkânsızlıkları ve teknik yetersizlikleri açıklanmaktadır. İlgili açıklama Bafra Halkevi'nin o ana kadar yaptıklarıyla kesleştirildiğinde geleceğe umutla bakılması gerekliliğine de temel oluşturmaktadır. Sahip olduğu çetin doğayla Bafra, saf ve bakir Türkiye'nin mikro tipi olarak değerlendirilmektedir. Bu nedendir ki, "Bafra, bizim yeniden yaratmaya özendiğimiz Türk dünyasına en yakın bir örnek" (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 407) olarak kabul edilmektedir. Altın Yaprak'ın son dönemlerinde yayınlanmış bir baş yazıda, izlenen yolun her iki uğrağı rahatlıkla takip edilebilir. Salt mevsimleri ve mevsimsel döngüleri ima etmeden, "uzun ve çetin bir kış geçirdik. Şubat bize baharı müjdeliyor. Tabiatın yeni baştan hayata gülümseyeceği günler yaklaşıyor. Neşe ve aşk günleri yaklaşıyor. Kutsal ödevimizi neşe içinde başaracağımız günlerin eşliğindeyiz. Bahar geliyor arkadaşlar" (Altın Yaprak, 1937ç, s. 2; Ak, 2022, s. 442) ifadesiyle "bütün hızıyla, bütün teşkilat ve kurumlarıyla" (Altın Yaprak, 1936b, s. 2; Ak, 2022, s. 326) var olan Cumhuriyet'in "kudretli eliyle bir yılda bir asra sığmayan" (Altın Yaprak, 1936a, s. 3; Ak, 2022, s. 134) kazanımları açıktan müjdelmektedir.

Gerçekte ise Cumhuriyet açısından sorun hala tam olarak çözülmekten uzaktır. Bafra ve çevre bölgelerinin Millî Mücadele yıllarında tahribata uğramaması nedeniyle Cumhuriyet'in ilgili bölgelerde yakılmış ve yıkılmış bir coğrafyayı -ve gerçekte geçmiş- temizlemesi yerine var olanın yerini alacak yeni imar ve bayındırlık faaliyetlerine yaslanması elzemdir. Var olanın varlığı ise başlı başına bir sorundur. 'Mazinin' temizlenmesi gereken durumlarda Cumhuriyet, Osmanlı geçmişini söylem düzeyinde yeniden anımsatarak dolaşıma sokmaktan çekinmemektedir. Cumhuriyet'in, nitelik ve nicelikten azade, sunduğu yenilikler özünde Cumhuriyet'in akılcılığını yansıtmaktadır yoksa "altı asır Sultanların, onların etrafındaki softa ve yobazların hainliğiyle" (Yener, 1936, s. 5; Ak, 2022, s. 388) yoğunluğu, "saraylarda, tekkelerde mide şişirmek zevk etmekten başka göreneği olmayan adamların yurda yaptıkları fenalığı" (Yener, 1936, s. 5; Ak, 2022, s. 388) ortadan kaldırmak kolay gözükmemektedir. Anlatılar Cumhuriyet'in kazanımları sunularak, kolay olması beklenilmeyen şeylerin aslında akılcı davranıldığında nasıl kolayca gerçekleştirilebildiğinin ispatıdır; gerçekte ise Cumhuriyet'in sahip olduğu teknik bilgi ve teknik bilgi çıktıların 'sergisi'dir. "Anadolu'nun ortasında seyahat ederken güzel bir kaza merkezi görüyorsunuz. Elektrikle aydınlanmış, biri birine amet yollarla süslenmiş. Şehir hava alacak küçük parkı var. Tam manasiyle medenî küçük bir kasaba. Soruyorsunuz bunlar ne zaman yapıldı?" (Yener, 1936, s. 5; Ak, 2022, s. 388). Sorulan soru, soruyu soran tarafından cevaplanmaktadır: "Bafra'mızda kereste fabrikası, Tosya'da bir çeltik fabrikasına, Havza'da un fabrikalarına, Turhal'da şeker fabrikasına, Kırıkkale'de çelik ve demir fabrikasına ... Taksimde Cumhuriyet Abidesi'nin manevi varlığına eş yurdun her tarafına demir yollar, fabrikalar, yollar, mektepler gibi yüzlerce binlerce maddî Cumhuriyet abideleri kuruyoruz" (Yener, 1936, s. 5; Ak, 2022, s. 388).

Söylem düzeyinde benimsenen bu yol, Bafra'da Kızılırmak üzerine inşa edilen köprüde somutlaşmaktadır. Altın Yaprak'ta Cumhuriyet'in sunumunun somut olarak takip edilebileceği düzlem ise Kızılırmak üzerinde inşa edilen yeni köprüye dair haberlerde yoğunlaşmaktadır. Cumhuriyet'in doğayla mücadele ettiği bir sembol mekân olarak sunulan Kızılırmak, Cumhuriyet öncesi büyük bir korku kaynağıyken, Cumhuriyet sonrası, Cumhuriyet'in dizginleyerek 'terbiye ettiği' uysal bir çaya dönüşmüştür: "Onun bazen daha fazla taşarak Bafra'yı kızıl suları ile tehdit ettiği günler çok olmuştur ... Tabii seyrini takip eden bu kızıl sular bir gün burada yaşayan halkın yaşayışını güçleştirecektir. Dün bunu böyle düşünüyorduk. Fakat şimdi bu korkudan tamamen kurtulmuş bulunuyoruz" (Çubukcuoğlu, 1936a, s. 3; Ak, 2022, s. 239).

Köprü inşaat halinde dahi Bafra'ya gelenlerin ziyaret ettikleri Cumhuriyet'in sembol mekânıdır (Altın Yaprak, 1937c, s. 10-11; Ak, 2022, s. 509-510)⁴. "Cumhuriyet yaratıcılığının büyük bir abidesi" (Sözen, 1936, s. 3; Ak, 2022, s. 408) olarak kabul edilen Kızılırmak üzerinde inşa edilen köprünün inşa aşamaları da yurttaşlara detaylıca aktarılmıştır. Bu doğrultuda 1936 Mayıs'ında yayınlanan bir haber köprünün inşa sürecini aktarmaktadır (Altın Yaprak, 1936g, s. 16; Ak, 2022, s. 267) Dönemin Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'nın da özel ilgi gösterdiği anlaşılabilir (bkz. Altın Yaprak, 1936ç, s. 15; Ak, 2022, s. 322) köprünün adının Belediye Meclisi kararınca dönemin Nafia Vekili Ali Çetinkaya'ya atfen Ali Çetinkaya Köprüsü olarak adlandırılmasına karar verilmiştir (Altın Yaprak, 1937g, s. 24; Ak, 2022, s. 557).

4. Ritüel ile Sunulan Cumhuriyet ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Ritüeller bireyden topluma uzanan her türlü bir araya geliş forumunda, ilgili bir araya gelişin temel niteliklerinin, zaman ve mekân kısıtları dâhilinde, yoğun bir biçimde sunulmasının en yetkin araçlarıdır. Bu nedenle antik dönemlerden modern döneme kadar her toplulukta veya toplumda, -ki modern dönemin en temel siyasal bir araya geliş formu olan devlette de- siyasal iktidarların örgütlediği ritüeller, ilgili siyasal iktidarın seslendiği insan topluluklarına kendi varlıklarını sunmaları için hayati önemdedir. Türkiye Cumhuriyeti özelinde ritüellerin önemi, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde rejimin tam olarak ulaşamadığı ve gündeliği tam olarak örgütleyemediği coğrafyalarda, Cumhuriyet'in sunumunun ve zaman içinde bunu

⁴ Gününüzde Çetinkaya Köprüsü olarak anılan ve tarihi önemini koruyan Kızılırmak üzerine inşa edilen köprünün, ilgili bölgede Cumhuriyet'in sembollerinden ve sembol mekânlarından biri olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır (Bkz. "Çetinkaya Köprüsü", 2023; "Çetinkaya Köprüsü", 2020).

pekiştirmesinin en etkili ve fakat aynı zamanda da en kolay yollarından birisi olarak değerlendirilmesi kaynaklıdır; Cumhuriyet'in özellikle taşrada çok etkili bir şekilde seferber ettiği -en azından seferber etmeye çalıştığı- yegâne özgün kurumlarından olan Halkevleri ise bu beklentinin takip edilebileceği -yine- yegâne mekânlar niteliğini haizdir.

Bu bağlamda başlangıç itibarıyla Bafra Halkevi ve Altın Yaprak dâhilindeki yazılarda bandoya ilişkin yoğun bir ilginin varlığı dikkat çekicidir. Modern ve medeni dünya ordularının sahip olduğu düzenin ve disiplinin gündelik hayattaki sembolü olarak değerlendirilebilecek bando; gündelik hayatı düzenleyip disipline etmek isteyen Cumhuriyet'in inşasının ve kullanımının oldukça pratik kabul ettiği araçlardandır. Bafra özelinde bando teşekkülü öncesinde, kutlamaların ve kimi duyuruların davullarla halka ilan edilmesi söz konusu olduğu -bu duruma örnek Montrö Zaferi'nin şehirde kutlanmasıdır (Altın Yaprak, 1936e, s. 16; Ak, 2022, s. 305)- anlaşılmaktadır. Davul yerine bandonun ikame edilmesi ise, eskinin yerine yeniyi getiren Cumhuriyet imgesini net bir şekilde yansıtmaktadır.

Ancak Bafra'da bandonun teşekkül edilmesi süreci sorunludur. 1935 Ekim'inde yayınlanan bir habere göre, "Cumhuriyet Bayramımızdaki töreni şenlendirmek gerekliliği ile bando hazırlığı yapıldı. Hazır elemanlardan istifade edilerek şimdilik bu işe büyük bir hız verilmiştir. Bandonun teşkilinden sonra Halkevi iki büyük işi olan hoparlör ve bando eksikliklerini de tamamlamış oluyor" (Altın Yaprak, 1935b, s. 16; Ak, 2022, s. 81). 1935 Kasım'ında yayınlanan bir haberde ise, bandonun teşekkülünün gerçekleştirilemediği şu ifadelerle belirtilmektedir: "Evimiz, bir bando muzika takımı meydana getirmeye öteden beri çalışmakta ... Bunun 12nci Cumhuriyet Bayramımıza yetiştirilmesi için çok uğraşmış ise de İstanbul'daki satış mağazasında bando parçalarının mevcudu kalmamış olmasından bizzarur geri kalmıştır ... Sipariş edilen parçalar gelir gelmez derhal faaliyete başlanacaktır" (Altın Yaprak, 1935c, s. 11; Ak, 2022, s. 95). Bando teşekkülüne dair umut verici gelişmeler olduğu iddia edilse de, ilgili haberden yaklaşık altı ay sonra dahi bandonun tam anlamıyla teşekkül edilemediği anlaşılmaktadır. 1936 Haziran'ında yayınlanan bir habere göre, "geçen sene teşebbüs edilip de aletlerinin mevcudu bulunamamasından geri kalan evimizin bandosu teşekkül etmek üzeredir. Aletler İstanbul'a sipariş edilmiştir. Bandoda çalışmak isteyen heveskârların kaydına başlanmıştır" (Altın Yaprak, 1936f, s. 16; Ak, 2022, s. 287). Bafra Halkevi özelinde bandonun 1936'nın Temmuz ve Ağustos aylarında görece nihayete erdiği anlaşılmaktadır. 1936 Ağustos'unda yayınlanan bir habere göre "bandomuz 10 parça olarak teşekkül etmiş bulunuyor. Çalışmalar başlamıştır. Halkevi üyelerinden hevesliler kaydedilmektedir. Yakın zamanda tamamen genç bir bando takımı hazırlanacağından şüphe etmiyoruz" (Altın Yaprak, 1936d, s. 16; Ak, 2022, s. 323) ifadesiyle bandonun teşekkülü netleşmiştir; en azından bandoya dair Altın Yaprak bu tarihten sonra bilgi aktarmamaktadır.

Halkevi bünyesinde kurulmaya çalışılan bandonun teşekkül edilmeye başlandığı andan itibaren imkânlar dâhilinde oldukça yoğun biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bayram kutlamaları -19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı (B, 1937, s. 15; Ak, 2022, s. 514), Dil Bayramı (Altın Yaprak, 1936c, s. 15; Ak, 2022, s. 341), Zafer ve Tayyare Bayramı (Altın Yaprak, 1936i, s. 14; Ak, 2022, s. 321; Altın Yaprak, 1937h, s. 24; Ak, 2022, s. 557)-; yas törenleri -Kubilay'ı anma günleri (Altın Yaprak, 936c, s.1; Ak, 2022, s. 132)-; kamusal törenler -Hatay Mitingi (Altın Yaprak, 1937a, s. 22; Ak, 2022, s. 462), Halkevleri'nin Açılış Yılı Dönümleri (Altın Yaprak, 1937b, s. 22; Ak, 2022, s. 462), Artırma ve Yerli Malı Haftası (Altın Yaprak, 1937e, s. 16; Ak, 2022, s. 421)-; ve anma günleri -Hava Şehitleri İhtifali (Altın Yaprak, 1937f, s. 18; Ak, 2022, s. 517), Abdülhak Hamit Tarhan'ı Anma Gecesi (Altın Yaprak, 1937i, s. 14; Ak, 2022, s. 498)-, bandonun kullanıldığı özelliikle vurgulandığı örneklerle doludur.

Bu bağlamda Cumhuriyet'in Bafra'daki sunumunda en önemli uğrak 29 Ekim Cumhuriyet bayramları ve bayram kutlamalarıdır. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının Altın Yaprak'ta öne çıkartılan ilk yönü, Cumhuriyet yönetiminin ve yeni rejimin kazanımlarının biricikliğinin sıklıkla vurgulanmasıdır.⁵ Cumhuriyet'e kalan miras, "ne taraftan bakılırsa bakılsın görülecek şey iç sızısı" (Edis, 936a, s. 2; Ak, 2022, s. 149) kaynağı olan yıkık ve virane bir ülkedir. Yıkık ve virane bir ülkenin varlığı, bundan hicap duyan insan topluluğu ve insan topluluğunun bu 'kaderi' değiştirmek için hiçbir eylemde bulunmayışındaki sinik tavrı, Cumhuriyet'in eski rejim ile yeni rejim karşılaştırmalarına temel oluşturmaktadır. F. Y. Ç. imzalı "Ulusun Eşsiz Töreni" başlıklı yazı bu tavra klasik bir örnek olarak işaretlenebilir. İlgili yazı öncelikle eski rejimi ateşli bir

⁵ İlgili boyut Altın Yaprak'ta fasıllarla yayınlanan Cumhuriyet ve Cumhuriyet kazanımlarını işaretleyen şiirlerle de desteklenmektedir. F. Yekta Çubukçu imzalı 'Cumhuriyet Töreni' adlı şiir, bu duruma klasik bir örnektir. İlgili şiir şu şekildedir: "On altı yıl önceden yurduma saldıranlar/Kara günler içinde Türkü hiçe sayanlar/Sıyrılan palaları, bağrıma dayadılar/Öksüz kalan yavrular, bütün kan ağladılar // Güneşe gölge yapan batının kanatları/Yurdu bir afet gibi sardı bütün yadları/İşte o gün şahlandı bağrımdan sızan kanım/Arslan gibi kükredim, dedim yurdda ben varım // Türklük daha ölmedi, hem de hiç ölmeyecek /Size ana topraktan bir avuç vermeyecek/Sesime ses katmıştı, yurdun her dört bucağı/İssiz kalan ovalar yıkılan her ocağı/Bana ışık verdiler, yolumu gösterdiler/Seni bu yol götürür Çankaya'ya dediler/Sesime ses katmıştı yurdun her dört bucağı/Orada yanar gördüm Atatürk'ün ocağı/Yeni bir ses yükseldi seni O kurtaracak/Işık saçtı her yana orada yanan ocak/Büyüğüme sarıldım silahımı kavradım/Yurduma salanları kaplan gibi avladım/Cumurluk utkusunu kazandırdı bu savaş/Atamı da seçti Cumura eğilmez baş/On iki yıl önceden kavuştuk bu törene/Yurda sağlık getirdi, esenlik verdi bize/Bayram edin arkadaşlar, sevinmek bizim bu gün/Cumhuriyet bayramı hepimiz için düğün/On iki yıl oluyor, egemen oldu millet/Gönülden haykırınız, var olsun Cumhuriyet" (Çubukçu, 935, s. 10; Ak, 2022, s.75).

şekilde olumsuzlamaktadır: “On iki yıl öncesine kadar Türk varlığından, onun acun medeniyetine olan yardımından söz açmak kadar gülünç bir şey düşünülemezdi. Çünkü bu varlıkları açığa çıkacak her türlü Türklük kımıldanması kolayca durdurulmuş ve Türklük namına açılan ağızlara kilit vurulmuştu. Bu küçüklüğü yapanlar yüzyıllarca peşlerinde sürükledikleri Türk ulusunun kanını emen yarasalar” (Ç, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 70) olarak tanımlanmaktadır. Yazara göre bu kişiler, “gözleri görmeden, kuş beyinleri idrak etmeden tüneklerinde yalnız kendileri öttüler, öttüler. Bu sesler bir yandan Türklüğü zehirleyen kuvvetlerin yardımı ile bir zamanlar her şey oldu. Öte yandan bir hiç uğruna kurban giden yiğitlerin ölüm havasını yükledi” (Ç, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 70). Yazar ardından ise yeni rejimi ateşli bir şekilde olumlamaktadır. O’na göre, “on iki yıl varki bu yurt ve bu ulus artık her türlü kötülükten uzak ve temiz olan bir değişim devrimine girdi” (Ç, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 70). Yazara göre Cumhuriyet Bayramı işte bu devrimin nişanesi olarak kutlanmaktadır ve gelecek nesiller de aynı coşkunluk içinde Cumhuriyet Bayramı’nı kutlayacaklardır. Yazar, yazısını Türk gencine yaptığı çağrıyla sonlandırarak yeni rejimin olumlanmasını tamamlamaktadır: “Türk genci; bütün sinenden taşan, benliğini saran ve seni Türk olduğun için övündüren bu bayramı kutlularken sesinin yettiği kadar sevincini duyur, bayram et kardaş” (Ç, 935, s. 5; Ak, 2022, s. 70).

Eski rejim ve yeni rejim karşılaştırmalarına içkin cansız bir hayata sahip tebaa ile hayattan zevk alan yurttaş karşılaştırmaları 29 Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının neredeyse ana teması niteliğindedir.⁶ Bu bağlamda Bafra Halkevi süreli yayını Altın Yaprak’ın birinci sayısında “Şar Haberleri” başlığı altında Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları şu ifadelerle yer almaktadır: “Bu akşam hükümet konağında (Halk balosu) verilecektir. ... Yarın okullar talebesi tarafından Kızılırmak okulunda ortaklama bir müsamere verilecektir. Bu müsamereye bütün talebe velileri davetlidir. Müsamereden sonra saat 15 de spor alanında Bafra spor ve Gençlerbirliği aralarında özel bir futbol müsabakası yapılacaktır” (Altın Yaprak, 1935d, s. 15; Ak, 2022, s. 80). Kutlamalarda halkın da aktif rol oynamasının istendiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda planlananlar ise aynı haber dâhilinde şu ifadelerle dile getirilmektedir: “Aynı zamanda C. H. Partisi tarafından Cumhuriyet meydanında ve Gazipaşa mahallesinde kurulan halk kürsülerinde ayrılan hatipler önemli söylevler vereceklerdir. Bayramın şimdiye kadar yapılan şenliklerden çok yüksek bir değer göstermesi hepimizin göksünü kıvançla kabartmıştır” (Altın Yaprak, 1935d, s. 15; Ak, 2022, s. 80).

Aktarılanlara ilişkin Altın Yaprak’ta detaylı veri olmasa da bu noktada önemli olan Cumhuriyet’in aslında bir tür gündelik hayat rutinini, kendi biricik ritüelinin içinde eritme başarısını göstermesidir. Gerçekte sıradan olması gereken bir futbol maçı, Cumhuriyet’in ülkeye ve özelinde Bafra’ya kazandırdığı düzen ve disiplin içinde devinen müreffeh yurttaşların yaşamlarına bir tür ‘kazanç’, Cumhuriyet’in sağladığı güvenliğin nişanesi olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda 1935 yılındaki kutlamaların, Halkevlerinin ilgili dönemde çok önem verdiği ve modernleşmenin bir nişanesi olarak kabul ettiği teknolojik gelişmeleri de takip ettiği görülmektedir. Halkevi bandosu ve Halkevine kurulan hoparlörler bu gelişmelerin klasikleşmiş örneklerindedir. “Halkevi hoperlörü geldi” başlıklı bir haber gerçekleştirilmiş bu arzunun coşkunluğunu yansıtmaktadır: “... Hoperlör Cumhuriyet meydanına kurularak Halkevinden verilecek konferans ve haberlerin dinlenebilmesi için gerekli olan tertibat alınmıştır. Yine Cumhuriyet Bayramımızda töreni şenlendirmek gerekliliği ile bando hazırlığı yapıldı ... Halkevi en büyük iki işi olan hoparlör ve bando eksikliklerini de tamamlamış oluyor” (Altın Yaprak, 1935b, s. 16; Ak, 2022, s. 81).

İzlek dâhilinde Altın Yaprak’ın ikinci sayısında, Altın Yaprak’ın birinci sayısında aktarılan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları detaylandırılmaktadır. “Büyük Bayramımız heyecanla kutlandı” başlıklı bir yazı, 1935 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının Bafra’da nasıl gerçekleştiğini detaylı bir şekilde aktarmaktadır: “... Tören 28 Birinci Teşrin öğlenden sonra başlamıştır. 29 Birinci Teşrin sabahında İlçebaylıkta kutlulama töreni yapılmış, Cumhuriyet meydanında memurlar, Parti, Halkevi, Sosyeteler, Sporcular, Kurumlar, Kereste fabrikası işçileri ve Halk pek heyecanlı gösterilerle toplanmıştı. İstiklâl marşıyla açılan törende Parti, Uray, Halkevi adlarına heyecanlı söylevler verildi” (Altın Yaprak, 935a, s. 10; Ak, 2022, s. 94). Yapılan konuşmalara halkın coşkuyla karşılık verdiği özellikle vurgulanmaktadır: “Bunlara İlçebay ... coşkun sözlerle karşılık verdi. Cumhuriyetimizin nasıl doğduğunu, neler yaptığımızı, baysallığımızı anlatırken yaşasın, bravo, pek doğru sesleri, Cumhuriyete ve onu kuran ATATÜRK e uzanmak isteyen kirli elleri, kem gözleri anlatırken bütün Halkın kahrolsunlar diye bağırmasını etrafi inletiyor, gözleri yaşartıyordu” (Altın Yaprak, 935a, s. 10; Ak, 2022, s. 94). Konuşmaların ardından şiirlerin okunduğunu belirten yazı geçit törenlerini ve fener alayını, “geçit töreni yapılmış, Alay şarı başdan başa dolaşmıştır. Esnaf kurulları ve Gençler Fener alayı yapmışlardır” (Altın Yaprak, 935a, s. 10; Ak, 2022, s. 94) ifadeleri ile betimlemektedir. Yazıda dikkat çeken bir yön de kutlamaların gece boyunca sürmüş olmasıdır. İlgili yazıya göre, “fabrikadaki ve mahallelerdeki yer yer

⁶ Ali Ertan imzalı ‘Şair Dinle’ şiiri bu duruma örnektir. İlgili şiir şu şekildedir: “Bir değil, yüz değil, bin yıllık sensin/Şair, dağlarında yeni yel oldu/Şahlanıp coşmalı, o ılık sesin/Çünkü öz dilimiz evrensel oldu // Ağlamak yasaktır, yok tasamız da/Gülmek var, bilmek var, her yasımızda/Dünyayı çeviren siyasamızda/Dostluk, barışlık ne güzel oldu // Devrimin yoludur şair amacın/Cumhuriyet senin en büyük tacın/Ulusal duygudur esin ilacın/Ülkümüz devrimle coşan sel oldu // İnanla bağlıdır, sesin pek tözün/Kışın gürelemeli, coşmalı güzün/Türk yurdunda doğan parlak gündüzün/Işığış başlarda hep genel oldu // Yad dili bıraktın çoktan alanda/Unuttu o dili, coşup çalan da/Güzel Türk dilini yitti sanan da/Uluğ Atatürkle hep tükel oldu” (Ertan, 935, s. 8; Ak, 2022, s.107).

eylenceler sabaha kadar devam etmiştir. Yine bu gece Hükümet salonunda bir Halk balosu verilmiştir. Balo cumurluk yönetiminde sosyal ilerleyişimizin canlı bir örneği olarak arı ve duru geçmiş, sabaha kadar eylenilmiştir” (Altın Yaprak, 935a, s. 10; Ak, 2022, s. 94). Cumhuriyet Bayramı’nın diğer günlerinde halk kürsülerinde halk hatiplerinin konuşmalar yaptığı ve gün boyunca da Halkevi hoparlörünün aktif olarak yayınlar yaptığı anlaşılmaktadır. Kutlamaların ise bayramın üçüncü günü Merkez okulunda açılan bir ‘devrim sergisi’yle tamamlandığı görülmektedir: “... Devrim sergisini binlerce yurddaş ziyaret etmiştir. Halkımız bu sergiden çok duygulanmıştır. On iki yıldan beri yaratılan izleri açıkça gösteren bu sergi ... bütün yıl boyunca Halkımıza açık bulundurulacaktır ... Bafra bu büyük bayramını şuurulu, heyecanlı, anlamlı olarak kutlulmuş, bayrama doyamamıştır” (Altın Yaprak, 935a, s. 10; Ak, 2022, s. 94).

1936 yılına gelindiğinde ise, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına ilişkin Altın Yaprak dâhilinde yayınlanan yazılardaki dikkat çeken ilk yön Cumhuriyet’in kadim tarih ile bağının kurulmaya çalışılmasıdır. Altın Yaprak’ta “Cumhuriyet” başlıklı giriş yazısı, Cumhuriyet’e bağlı olan neslin Cumhuriyet’e olan imanına vurgu yapmaktadır; “Boda [Buda] üç bin yıllık ümmetinden bizim imanımız kadar duru bir sevgi duymadı. Zerdüştün ateşli kılıncımını çoktan görmüyoruz, fakat bizim içimizde tutuşan Cumhuriyet alevi asla sönmeyecektir” (Altın Yaprak, 1936j, s. 1; Ak, 2022, s. 345) ifadesiyle Cumhuriyet ile kadim zamanların dinleri arasında uhrevi temelli bir bağ inşa etmeye çalışılmaktadır. Metin bu noktada bir adım daha atarak, Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet neslini İslami terminolojiyle keşitirmektedir; “İbrahim ulu Tanrısına kurban vermek için oğlunu adak yaptı. Büyük İbrahim Atatürk çocuklarını görse idi, on yedi milyon Cumhuriyet için kurbandır. Bunu eğer önceden bilmiş olsa idi, kendisi oğlundan evvel kurban kesilirdi” (Altın Yaprak, 1936j, s. 1; Ak, 2022, s. 345). Bu noktadaki dinsel-uhrevi tınılarla bezeli anlatıya dikkat etmek gerekmektedir. Nihayetinde Cumhuriyet’in dayandığı temel mutlak suretle akılçılığıdır. Bu açıdan da ilgili metnin işaret etmeye çalıştığı, Cumhuriyet’in meşruiyetini kendi varlığından alan bir varoluşa sahipliğidir. On üç yıllık Cumhuriyet’in -ki on üç yaşında bir çocuk olarak tanımlanmaktadır- kendi varlığı haricinde bir aşkınsal varlığa dayanmadığı çok net ve kesin ifadelerle yine ve yeniden hatırlatılarak Cumhuriyet’in en temel dayanakları gözler önüne serilmektedir: “Bu çocuk ... bir medresede dizini, kafasını çürütmemiştir. ... Ne el öpmüştür, ne etek... bu yiğit ... bir yobazın, bir softanın, kara cahilin oğlu hiç değildir” (Altın Yaprak, 1936j, s. 1; Ak, 2022, s. 345). Çocuğun Cumhuriyet çocuğu olduğunu işaretleyen yazı bunu çok vakur bir tavırla gerçekleştirmektedir. Cumhuriyet’in vakurluğu, Cumhuriyet’in neslini tanımlanmasına sızmaktadır. Çocuk, “dupduru, tertemiz Cumhuriyet çocuğudur, onun için başı dik, onun için çok çevik, gözü pek, kafası olgun, gönlü hayat ve hareket şerareleriyle dolgun, olgun bir yiğittir” (Altın Yaprak, 1936j, s. 1; Ak, 2022, s. 345).

Sonuç

1932 yılında Türkiye’de ilk kez açılan Halkevleri gözetildiğinde Bafra Halkevi’nin -yaklaşık bir yıl sonra olsa da- açılan ilk Halkevlerinden birisi olduğunu iddia etmek hatalı olmayacaktır. Bu açıdan Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Bafra Halkevi Karadeniz’in görece küçük bir taşra kasabası olan Bafra’daki en önemli Cumhuriyet kurumudur. Sorulması gereken temel soru, coğrafyadan azade olmak kaydıyla, Cumhuriyet’in görece küçük bir taşra kasabasına Halkevi inşa etmesinin ardında yatan düşün yapısının mahiyetine yönelik olmalıdır.

Bu duruma üç bağlam dâhilinde cevap verilebilir. İlki, ironik bir biçimde, coğrafya temellidir. Cumhuriyet, hâkimiyet kurduğu coğrafyayı bilmek istemektedir; taşraya yönelik ilgi(sizlik) Osmanlı devrinden beri süre gelen temel bir eksiklik. Bu dönemde, askere alım için nüfus sayımı ve vergi toplamak için ekonomik boyutla sınırlı bir ilgi söz konusudur. Oysa Cumhuriyet, hem kendi varlığını gösterebilmek hem de bu varlığı benimsetip sürekli kılabilmek için, egemenliği altındaki insan topluluğunu, en basit ifadeyle, bilmek zorundadır ve bu zorunluluk bir meşruiyet inşasına dayandığı için imkân koşullar dâhilinde en geniş ölçekte gerçekleştirilmelidir.

Bu nokta ikinci bağlama tekabül eder. Halkevleri, nihayetinde inşası teorik bir temele dayanan devlet siyasasıdır. Pratik ise, hiç şüphesiz Cumhuriyet’in merkezde belirlediği şart ve koşullar altında şekillenmek zorundadır, yereldeki unsurlara bırakılmıştır. Halkevi binasının bulunmasından ya da inşa edilmesinden Halkevinin kurullarının oluşturulmasına, oluşturulan kurulların hizmetleri sunmasından bu hizmetlerin verimliliğine kadar tüm aşamalarda yereldeki bileşenler başat konumdadır. Denilebilir ki Halkevleri, teorik olarak mutlak suretle merkeze bağlı devlet kurumlarıyken, pratikte imkân koşullar dâhilinde görece hareket serbestisine sahiptir.

Bu nokta ise üçüncü bağlamdır. Cumhuriyet taşrada, taşranın en temel özellikleri -ki bu coğrafyanın kendisi olabileceği gibi oradaki tarihi bir figür, sembol ya da simge de olabilir- dâhilinde kendi kendisini sunmaktadır. Cumhuriyet’in akılcı tavrının bir yansımasıdır bu aynı zamanda. İmkân koşullar en verimli hale getirilerek Cumhuriyet taşrada -ilgili örnek dâhilinde Bafra’da- kendi varlığını sunma imkânına kavuşmuştur.

Bu tavrın aynı zamanda Cumhuriyet’in pratik yönünü yansıttığı da gözden kaçırılmamalıdır. Cumhuriyet’in taşradaki sunumunda ön plana çıkartılan imar ve bayındırlık işleri aslında Cumhuriyet’in müdahale edebileceği ilk uzamdır zira Bafra

Millî Mücadele'nin yıkıcı etkilerinden etkilenmemiştir. Coğrafyada yapılacak değişimlerin ve dönüşümlerin görece kolaylığı ile bunların sunumunun görece kolaylığıyla kesişmektedir. Cumhuriyet'in 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda kendini sunması ise, daha çok düşünsel boyutun yoğunlaşarak cisimleştirilmesiyle bağlantılıdır; bayram gibi yoğun zaman-mekân pratiğine ihtiyaç duyan bir ritüel dâhilinde Cumhuriyet teorik ve pratik birlikteliğini gerçekleştirebilmiştir. Cumhuriyet'in siyasal meşruiyetini sağlam temellere oturtturarak, içkin değerleri olan modernlik ve medeniliğin benimsetilmesi ve sunulması ancak ve ancak bu araç(lar) sayesinde mümkün olmuştur.

Kaynakça

- A, E. (935). Altın yaprak. *Altın Yaprak*, (3), 3.
- Altın Yaprak. (935a). Büyük bayramımız heyecanla kutlulandı. *Altın Yaprak*, (2), 10.
- Altın Yaprak. (935b). Şar haberleri-peçe ve çarşaf. *Altın Yaprak*, (2), 11-12.
- Altın Yaprak. (1935a). Amacımız. *Altın Yaprak*, (1), 3.
- Altın Yaprak. (1935b). Şar haberleri-halkevi hoparlörü geldi. *Altın Yaprak*, (1), 15-16.
- Altın Yaprak. (1935c). Şar haberleri-bando. *Altın Yaprak*, (2), 11.
- Altın Yaprak. (1935d). Şar haberleri-cumhuriyet bayramı. *Altın Yaprak*, (1), 95-95.
- Altın Yaprak. (936a). 936 yılına girerken. *Altın Yaprak*, (5), 3-4.
- Altın Yaprak. (936b). Gençlerin temsilieri için. *Altın Yaprak*, (7), 1-2.
- Altın Yaprak. (936c). Kubilây için. *Altın Yaprak*, (5), 1-2.
- Altın Yaprak. (1936a). Dağ köylerine yardım. *Altın Yaprak*, (10), 10-12.
- Altın Yaprak. (1936b). Dil bayramı. *Altın Yaprak*, (17), 1-2.
- Altın Yaprak. (1936c). Haberler-dil bayramı nasıl kutlulandı?. *Altın Yaprak*, (17), 15-16.
- Altın Yaprak. (1936ç). Haberler-bayındırlık bakanımız şehirde. *Altın Yaprak*, (16), 15-16.
- Altın Yaprak. (1936d). Haberler-evimiz bandosu teşekkür etti. *Altın Yaprak*, (16), 15-16.
- Altın Yaprak. (1936e). Şar haberleri-montrö zaferi şehrimizde nasıl kutlandı?. *Altın Yaprak*, (15), 16.
- Altın Yaprak. (1936f). Şar haberleri-evimiz bandosu. *Altın Yaprak*, (14), 15-16.
- Altın Yaprak. (1936g). Şar haberleri-kızılırmak köprümüz. *Altın Yaprak*, (13), 15-16.
- Altın Yaprak. (1936ğ). Türk sporu. *Altın Yaprak*, (12), 1-2.
- Altın Yaprak. (1936h). Yeni yıl başlarken. *Altın Yaprak*, (20), s. 1.
- Altın Yaprak. (1936i). Zafer bayramı nasıl kutlulandı?. *Altın Yaprak*, (16), 14.
- Altın Yaprak. (1936j). Cumhuriyet. *Altın Yaprak*, (18), 1-2.
- Altın Yaprak. (1937a). Bir ay içinde-hatay mitingi. *Altın Yaprak*, (22), 22-24.
- Altın Yaprak. (1937b). Bir ay içinde-evimizin açılış dördüncü yıl dönümü büyük törenle kutlulandı. *Altın Yaprak*, (22), 22-24.
- Altın Yaprak. (1937c). Çarşamba halkevinin evimizi ziyareti. *Altın Yaprak*, (25), 10-11.
- Altın Yaprak. (1937ç). Gençlik ayı. *Altın Yaprak*, (22), 1-2.
- Altın Yaprak. (1937d). Mümtaz sınıf. *Altın Yaprak*, (25), 1-2.
- Altın Yaprak. (1937e). Haberler-7inci artırma ve yerli malı haftası. *Altın Yaprak*, (20), 16.
- Altın Yaprak. (1937f). Haberler-hava şehitleri ihtifali. *Altın Yaprak*, (25), 18.
- Altın Yaprak. (1937g). Haberler-belediye meclisinin yerinde bir kararı. *Altın Yaprak*, (27-28), 24.
- Altın Yaprak. (1937ğ). Haberler-itizar. *Altın Yaprak*, (27-28), 24.
- Altın Yaprak. (1937h). Haberler-zafer ve tayyare bayramı. *Altın Yaprak*, (27-28), 24.
- Altın Yaprak. (1937i). Hâmîd gecesi. *Altın Yaprak*, (24), 14.
- Altın Yaprak. (1937ı). Türk kadını. *Altın Yaprak*, (23), 1-2.
- Ak, A. (Ed.). (2022). *Altın yaprak bafra halkevi yayın organı*. Samsun: Ceylan Ofset.
- Anar, K. (1937). Kadın ve sosyete. *Altın Yaprak*, (29), 1-4.
- Anonim. (935). 5 Birinci kânun. *Altın Yaprak*, (4), 5-6.

- Anonim. (936). Dergimiz aylık çıkıyor. *Altın Yaprak*, (12), 2.
- Anonim. (1937). Haberler. *Altın Yaprak*, (21), 16.
- Arı, G. N. (935). Halkevimiz. *Altın Yaprak*, (1), 6.
- B. C. (1937). 19 Mayıs. *Altın Yaprak*, (25), 14-16.
- Ç, F. Y. (935). Ulusun eşsiz töreni. *Altın Yaprak*, (1), 5.
- Çetinkaya Köprüsü. (2020). Erişim adresi: <https://www.bafra.bel.tr/Sayfa/5fc0a52cfdcac104104ae405/Cetinkaya-Koprusu>
- Çetinkaya Köprüsü. (2023). Erişim adresi: <https://samsun.ktb.gov.tr/TR-227207/cetinkaya-koprusu.html>
- Çubukçu, F. Y. (935). Cumhuriyet töreni. *Altın Yaprak*, (1), 10.
- Çubukcuoğlu, F. Y. (935a). Perde arkasında. *Altın Yaprak*, (3), 6.
- Çubukcuoğlu, F. Y. (935b). İnkılâp gençliği. *Altın Yaprak*, (4), 7-8.
- Çubukcuoğlu, F. Y. (1936a). Kızılırmak. *Altın Yaprak*, (12), 3.
- Çubukcuoğlu, F. Y. (1936b). Ülkü yolcuları. *Altın Yaprak*, (11), 2/7.
- Edis, A. B. (936a). Halkevleri kültür kaynağıdır-5. *Altın Yaprak*, (6), 2.
- Edis, A. B. (936b). Halkevleri kültür kaynağıdır-6. *Altın Yaprak*, (7), 3-4.
- Edis, A. B. (936c). Halkevleri kültür kaynağıdır-7. *Altın Yaprak*, (8), 3.
- Edis, A. B. (1936a). Halkevleri kültür kaynağıdır-8. *Altın Yaprak*, (9), 5.
- Edis, A. B. (1936b). Halkevleri kültür kaynağıdır-9. *Altın Yaprak*, (10), 3.
- Ertan, A. (1935). Şair dinle. *Altın Yaprak*, (3), 8.
- Kazanoğlu, A. E. (1936). En kutsal ödevimiz. *Altın Yaprak*, (6), 9.
- Sözen, K. (935). Şarcılık ve şar planı. *Altın Yaprak*, (1), 11-13.
- Sözen, K. (1936). Bafra için. *Altın Yaprak*, (20), 2-3.
- Yener, M. (1936). Cumhuriyet abideleri. *Altın Yaprak*, (19), 5-6.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırmacı verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen gösterdiğini beyan eder.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazarlı olarak hazırlanmıştır.

Destek ve Teşekkür

2023-2024 güz yarıyılında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Planlama" dersini alan, derse ilişkin değerli görüşlerini paylaşan tüm öğrencilere teşekkür ederim.